

Izbor reprodukcija zasniva se na ličnom ukusu, pa ni on egzaktno ne ilustrira Bruegelovo slikarstvo. Osim toga, brojčani odnos između detalja i totalnih reprodukcija počiva na pojedinačnim impresijama i — zacijelo tehničkim mogućnostima, koje su izdavačima stajale na raspoloženju.

Ali usprkos svemu, edicija u cjelini vrlo dobro dolazi u momentu, kada su se zalihe antikvarnih knjiga s reprodukcijama stale iscrpljivati, a strana su izdanja — iz materijalnih razloga — teško pristupačna. »Zorino« je izdanje tehnički dobro opremljeno. Tvrde bi korice ipak bolje zaštićivale papir osjetljiv za umjetnički tisak, a reproduciranjem s fotografija izbjeгла bi se nejasnoća detalja. Obojene su reprodukcije vrlo uvjerljive i svakako su najvredniji dio knjige.

R. P.

HONORÉ DAUMIER

Izdanje »Zore«, Zagreb, 1951. XXII strane teksta, 48 strana tabla in 4°. — Predgovor napisao Ljubo Babić. Izbor reprodukcija: Ljubo Babić i Jela Tadijanović. Oprema: Ljubo Babić.

Tri etape razvoja realizma u francuskom slikarstvu XIX. stoljeća obuhvaćaju i tri likovne metode: u prvoj od njih Delacroix razbija klasicističke kanone linearnog obrisa, akcidentalnog kolora, melodičnost kompozicije i — ulogu protagonista dodjeljuje upravo boji. Sredinom stoljeća Courbet buntovnički pomiče frontu barbizonskih pejzažista još bliže neposrednom opažanju prirode i odbacuje sve nevidljivo. Konačno impresionisti radikalno koncentriraju svoju pažnju na optički zor prirode i opažaju objekte u titravom svijetlu obojene atmosfere. — Kao i svaka velika kreatorska pojava baca H. Daumier svoju sjenu u vremenu u kojemu je živio, na doba, koje mu prethodi, i u epohu, koja će slijediti. U neku je ruku u svom opusu ujedinio afektivni odnos prema motivu, beskompromisno konstatiranje viđenih motiva i anticipira, djelomično, slobodni duktus impresionista, pa čak i direktnu ekspresivnost forme, što će biti fundamentalna značajka slikarstva, koja će se pojaviti nakon impresionizma.

Općeljudsko i političko angažiranje u borbama suvremene stvarnosti odredilo je njegov glavni motiv: ljudsku figuru. Lik čovjeka dominira u Daumierovim grafikama jednako kao i u njegovu slikarstvu. Crtež u nemirnom kre-

tanju opisuje jezgru forme, daje joj toplu vitalnost, a u energičnom plasticitetu likova, u dramatskom kontrastu svijetla i sjene iznosi slikar težinu svog shvaćanja života.

Literatura o Daumieru tretira uglavnom svijet njegovih motiva, a donedavna je težište bilo postavljeno na grafički dio opusa. E. Fuchs je jedan od prvih upozorio na zamašno značenje majstorova slikarstva i u svojoj je knjizi izradio opširnu analizu socijalno-političke fizionomije Daumiera. Međutim, one pojave na djelima, koje tog slikara dižu iznad granica njegova vremena i čine ga jednim od preteča modernog slikarstva — čini se, da nije još nitko potanje iznio i obradio. Ne pretpostavljaju li njegovi forsorescentni impasti fakturu jednog Rouaulta? Nisu ni potezi kista na platnima, kao što je »Harlekin s gitarom« i »Majka« neobično bliski koške? A glavu je »Don Kihota« jednom ekspresivnosti duktusa Van Gogha i Kovidio Daumier kao kondenzirani likovni signum, koji se podređuje prikazu suštine pojave tragikomičnog heroja u cjelini!

Reprodukcije »Zorina« izdanja prati prigodni tekst Ljube Babića. To je fragment iz knjige »Francusko slikarstvo XIX. stoljeća«, a ima karakter esejističkog prikaza kulturno-političke situacije, u kojoj je Daumier živio i stvarao. Duhovit, elastičan jezik, koji odlikuje autorove meditacije, dobro se saživljava s materijom reprodukcija. Pozitivni su podaci slikarove biografije izneseni u sažetu pregledu, a kao tekstualna ilustracija vrlo je srećno izabrano jedno Daumierovo pismo upućeno prijatelju iz zatvora. — Izbor reprodukcija kreće se u okviru tematike, koju obrađuje popratni tekst, a zacijelo je uvjetovan i materijalom, koji je kod reproduciranja bio pri ruci. — Adekvatno relacijama unutar cjeline Daumierova djela, akcentuirano je u izboru reprodukcija upravo slikarstvo. Grafika je dana samo u najvrednijim i karakterističnim primjerima. Knjiga je izašla u gotovo istom obliku kao i ona o Bruegelu. Valja priznati, da je tehnika reprodukcije na visini, štoviše, ona nadmašuje razinu prve knjige ove zbirke (»Bruegela«). Izdanje Daumiera nema, nažalost, ni jedne reprodukcije u boji. Ta je ovdje možda nešto manje važna nego kod Bruegela, ali za stvaranje potpunije predodžbe o Daumierovu slikarstvu to bi bio podatak od nemalog značenja. Knjiga je štampana na

papiru za umjetnički tisak i u prikladnom formatu, a prijelom je izvršen zaista znalčki.

R. P.

HISTOIRE DE LA PEINTURE MODERNE, U KOLEKCIJI »PEINTURE — COULEUR — HISTOIRE« (IZD. A. SKIRA)

I. De Baudelaire à Bonnard, II. Matisse-Munch-Rouault III. De Picasso au surréalisme
Genève, 1949—1950.

Misao A. Malrauxa o imaginarnom muzeju, koju je iznio u svom kapitalnom djelu »Psychologie de l'art«, postaje sve aktualnija. Bogatstva umjetničkih djela, koja su prije većim dijelom bila gotovo sakrivena u pojedinim zbirnama, muzejima, galerijama i razasuta na mnogo mjesta, bivaju sve poznatija, upravo popularna. Tehnika se reproduciranja stalno usavršava; ona otkriva riznice historije umjetnosti, i njezina djela stvaraju sve aktivniji medij, koji djeluje ne samo na opću kulturnu atmosferu, nego i na samo umjetničko stvaralaštvo.

Kolekcija od tri folijanta »Histoire de la peinture moderne« u izdanju A. Skire predstavlja u novijoj izdavačkoj djelatnosti značajan datum. Već je i prije bilo edicija, koje su sadržavale ilustracije isključivo u boji, a i danas se sve češće pojavljuju izdanja s koloriranim reprodukcijama. Ali, Skirini se svesci svojom intencijom i tehničkom razinom opreme odvajaju od svega, što je na tom području učinjeno. Kako sâm izdavač u predgovoru prvoga sveska kaže, ovo je izdanje spremljeno s namjerom, da publici pruži dokumentaran skup, koji će olakšati sistematski studij historije modernog slikarstva. Serija »Trésors de la Peinture Française«, koju Skira izdaje od godine 1934., omogućila je izdavaču radno iskustvo i poslužila mu kao osnova za spremanje većeg, složenijeg djela o francuskom slikarstvu. Dok su mape »Trésora« bile samo nepretenciozni aranžmani, koji su trebali ocrutati tek profil nekog slikara, sada izdavač želi ostvariti sastav, u kojemu će historijski materijal biti smišljeno interpretiran i dokumentiran; široj će publici on dati opširne informacije, a stručnjaci će ga moći upotrebiti kao precizan instrument u detaljnoj razradi historije moderne umjetnosti. — Slika razvoja historije novije umjetnosti slikarstva neobično je komplicirana; još je vrlo teško sagledati je u potpunosti